

A devizahitelezés nagy kézikönyve

A devizahitelezés nagy kézikönyve egy aktuális, igencsak sokat vitatott társadalmi kérdéskört tárgyal és elemez, igen nagy részletességgel és alaposággal. Az alkotás igen sokrétű. Túlmutat a kizárólag pénzügyi értelemben vett devizahitelezésen és ebből a körből kitekintve jogi, társadalomtudományi, közgazdaság-elmélet-történeti szempontok alapján is rálátást kíván nyújtani a devizahitelezés problémakörére. A jogi kérdések taglalása megosztó lehet, azok sajátos – kissé nehezen értelmezhető mivoltukból adódóan. A problémakör vizsgálata során ezen részekről sem tekinthetünk el, hiszen e fejezetek által érintett kérdéskör a közmédiában igen gyakran hiányosan, félrevezetően kerül megfogalmazásra. Így e hírek tisztázásra szorulnak.

A devizahitelezéssel kapcsolatos problémák már a másodlagos piaci válság kezdetén jelentkeztek Magyarországon. Igazán aggasztó méreteket azonban csak 2009-től kezdődően öltött a forint gyengülése következtében végbemenő teljesíthetetlen adósságszolgálat miatt. A jelentkező problémákat kezdetben a lakossági szektor kizárólagos nehézségeiként fogták fel. Ez azonban gyorsan változott, hiszen nem csak ezt a szektort érte veszteség az árfolyamok elszabadulása következtében. Az önkormányzatok létét is veszélyeztette és kisebb mértékben, de a vállalatokat ugyanúgy sújtotta a kialakult helyzet. Mindezen tényezőknek természetesen nemzetgazdasági hatásai is vannak.

A vizsgált kérdéskör még napjainkban is aktuális és nem teljesen megoldott problémaként nehezedik a társadalom egészére. Éppen ezért fontosnak tartom, hogy minél többen tisztába kerüljenek a jelen helyzettel, melyre kiváló lehetőséget biztosít *A devizahitelezés nagy kézikönyve* című alkotás megismerése. Annál is inkább, hiszen a témával kapcsolatban nap mint nap találkozhatunk újabb és újabb hírekkel, a híradásokban, a nyomtatott vagy az internetes platformokon egyaránt. Ezek információtartalma vitatható. A tisztánlátás kedvéért pedig objektív, komplex, ugyanakkor közérthető írásműre van szükség. A könyv megismerése a kérdéskörben kialakult visszásságokat, hiányosságokat segít tisztázni annak kiterjedtsége révén.

(A történelem ismétli önmagát – devizahitelezés a történelmi időkben és napjainkban) Magyarország, mint kis nyitott gazdaság erősen ki volt téve a nemzetközi konjunktúra hatásainak. Már az 1920-as évektől kezdődően rá volt szorulva az ország a népszövetségi kölcsönökre. A magas kamattal elérhető belföldi kölcsönök mellett megjelentek – és mindinkább keresettebbekké váltak – a külföldi alacsonyabb kamat mellett nyújtott hitelek. A nemzetközi szintéren a pénzhiány időszakát élték a szereplők, míg idehaza forráshiánnyal kellett küzdeni. Az Amerikai Egyesült Államok szinte mániákusan akart szabadulni felesleges likviditásától, melyet a fejlődő gazdaságok piacai egy pillanat alatt fel is szívtak. A magyarországi városok elsődlegesen közműfejlesztésre fordították dollárban felvett hiteleiket, hiszen a forráshiány miatt a beruházások több tíz éves elmaradásban voltak. A hitelfelvétel Magyarországon is túlozott mértékű eladósodáshoz vezetett. Ezért a kormányzás körében elsődleges céllá vált a külföldi tőke beáramlásának megakadályozása (Schlett). Pontosan úgy, mint a modern kori másodlagos piaci válság esetében.

(Minden megy a maga útján?) A hitelkínálatot, annak mértékét és dinamikáját a mindenkori állam mikro- és makroprudenciális eszközökkel képes szabályozni, a rendelkezésére álló eszközök saját belátása szerinti felhasználásával. Az ország vezetése sokáig neolibe-

rális elveket vallott a hitelezés tekintetében, vagyis inkább kívánta a pénzpiaci folyamatok önszabályozását gyakorolni, mintsem hogy beavatkozzon azok alakulásába. Hosszú távon a konjunktúra látszatát csak pénzpiaci egyensúlytalanságok és nagymértékű eladósodás árán lehetése fenntartani. Ennek költségei igen súlyos terheket rónak a nemzetgazdaság egészére (Lentner). A magyarországi hitelezés élénkítése pontosan a dekonjunktúra mélypontjáról való kilábalást volt hivatott szolgálni. 2001-ben megvalósult a forint teljes konvertibilitása, és a tőkeáramlás teljes szabaddá tétele (Kolozsi). A kormány lakáshiteltámogatási programja a 2000–2003 közti időszakban jelentősen felélénkítette a lakosság hitelfelvételi kedvét. Novoszáth írása segítségével betekintést nyerhetünk a magyar és egyes nemzetközi lakástámogatási rendszerekbe. A lakáshoz jutást támogató konstrukciók széles tárháza volt elérhető a magyar lakosság számára: otthonteremtési támogatás, fiataloknak és gyermekes családoknak nyújtott állami kamattámogatások, vissza nem térítendő támogatások. A programok következtében az óriási támogatási igény költségvetési oldalról finanszírozhatatlanná vált. Ennek hatására már 2003-tól megindult a támogatott forint-hitelek visszaszorítása, mely eredményeként ismét a dekonjunktúra útjára lépett országunk. Ennek ellensúlyozására a támogatási rendszer ismételt felélesztésével, elviselhető keretek közt tartásával próbálkozik az ország vezetése. A támogatott hitelek tekintetében nem szabad elfeledkezni a lakás-takarékpénztárak meglétéről, és azok létjogosultságáról. Sajnálatos módon, a hitelfelfutások időszakában még ezeknél a termékeknel is kedvezőbbeknek bizonyultak a devizahitelek, hiszen azokhoz azonnal hozzá lehetett jutni. Nem kellett éveken keresztül megtakarítani. Ez a zárt rendszer kiszámítható fix terhek mellett kínálta – és kínálja ma is – a lakáshoz jutás lehetőségét. 2012-ben szintén támogatási céllal került bevezetésre az otthonvédelmi program, mely elsődleges célja a gyermekvállalás elősegítése, a munkavállalás feltételeinek javítása, a lakosság életkörülményeinek jobbítása, illetve a munkaerő mobilitásának elősegítése. A program nemcsak az otthonteremtésre hat pozitívan, hiszen az új lakások építése a hozzá kapcsolódó iparágak számára is húzóerőt jelent, mely élénkítően hat a gazdaság egészére nézve (Novoszáth). A magyar gyakorlat sajnálatos módon nem elsősorban a megfizethető lakások építését támogatta. További nehézség, hogy hazánkban viszonylag magas lakásárak párosulnak igen alacsony reálbérekkel. Ez az arány egyre csak romlik, mely jelentős terhet jelent a társadalom számára. A lakás iránti igény pedig a Williamson-modell legfelső szintjén helyezkedik el, hiszen évtizedeken keresztül szoktattak minket rá a saját lakástulajdon fontosságára, nemzetközi tendenciáktól eltérően. Ahhoz, hogy fel tudjuk számolni a lakhatási problémákat, szükségesek az ösztönző, fejlesztő beruházások, az energiatakarékos lakások építése, a lakáspiac megújulása érdekében. Ezen túlmenően ökológiai szempontok miatt is elkerülhetetlen a fejlődés ezen útjára lépni.

A laza fiskális politika következtében már megnövekedett államadóssággal, magasabb inflációval és magasabb hazai nominális kamatlábakkal kellett számolni. Ezzel ellentétben a külföldi anyabankokat jelentős forrásbőség jellemezte és a forinthitelekhez képest jóval alacsonyabb kamatozású deviza alapú hiteleket tudtak kínálni magyar ügyfeleiknek. A devizahitelezés elterjedése hazánkban a környező országokhoz képest is nagyobb méreteket öltött. Egy ilyen mértékű turbulens felfutásban nagy szerepe volt az egyoldalú reklámkampányoknak (Bodnár–Gordos–Tóka–Vécsei). A háztartások túlzott mértékű eladósodása azok sebezhetőségét, a külkereskedelmi egyenleg és az adósságráták romlását, valamint a devizatartalék emelkedését eredményezték. Egy devizahittel jelentősen terhelt közegben a monetáris politikai eszköztár csak igen korlátozott módon tud megvalósulni (Erhart–Kékesi–Koroknai–Kóczyán–Matolcsi–Pataki–Sisak). Ekkor egy szigorúan saját kereteik közt tevékenykedő, egymással össze nem dolgozó fel-

ügyeleti, szabályozó rendszer állt szembe egy erősen integrálódott pénzügyi szektorral (Kolozsi). A túlzott devizahitelezés következményei nemcsak a központi költségvetésre róttak terheket. Ennek etikai, fogyasztóvédelmi, gazdaságpolitikai, költségvetési és politikai vetületei is megjelentek, hiszen ezen szempontok egymástól el nem választható módon jelentkeznek a társadalomban. A devizában történő eladósodás sok esetben azonban nem lakás-, hanem egyéb fogyasztási célokat szolgált. Ezen tény ismeretében már nem elhanyagolható, hogy ez a teher milyen hatással van a társadalmi szolidaritás jogosságára, illetve annak mértékére. Annál is inkább, mert a lakásépítés a legtöbb országban nem tartozik a szigorúan vett költségvetési feladatok közé (Szilovics).

A neoklasszikus gondolkodásmód szerint az egyes gazdasági döntések kimenetelére nincs hatással az a környezet, amelyben a döntést meghozták. Mégis, döntéseink meghozatalához szükségünk van a minket körülvevő környezet releváns tényezőinek figyelembe vételére. Előfordulhat ugyanis, hogy nagy érdekérvényesítő képességgel rendelkező társadalmi csoportok megakadályoznak egy olyan társadalmi változást, mely negatív hatással van a társadalom egészére nézve. A devizahitelezést intézményi környezetbe helyezve az igen lassan változtatható informális intézményi alapoktól, az intézményi környezeten és az intézményi megoldásokon keresztül eljutunk az erőforrások allokációjához, mely szinten a legkönnyebben mehetnek végbe az egyes döntések. Nagy befolyásoló erővel bír az exportőrök által képviselt versenyképességi korlát, mely az árfolyam gyengülésében érdekelt. A külföldi befektetők által támasztott elvárás, hogy a kereskedelmi hiányból adódó finanszírozási korlát ne legyen túlzottan nagy, hiszen ebben az esetben a beáramló tőke elapadhat. Az inflációs korlátot a lakosság és a fogyasztók jelentik a nemzetgazdaság számára nézve. Stabil valutában és minimális inflációban érdekeltek, hiszen így tudják maximalizálni fogyasztói kosaraikat. A nominális árfolyamból adódó devizahiteles korlátot a devizában eladósodott gazdasági szereplők támasztják, akik nagy tömegükből kifolyólag terheik elviselhetetlenné válása esetén kikényszeríthetik az árfolyam erősödését, illetve terheik egy részének más érdekcsoportok általi átvállalását. Tehát máris megvalósul az útfüggőség jelensége (Kolozsi).

A lakosságon kívül az önkormányzati szektor is finansziális problémákkal küzdött. Mindennapi létük fenntartásához szorultak hitelekre, és a lakossági szektorhoz hasonlóan ők is a devizahiteleket, továbbá a kötvénykibocsátást részesítették előnyben. Ezek a tartozásvállalások sajnálatos módon nem hosszú távú beruházásokat finanszíroztak. Pont ellenkezőleg, az ilyen típusú beruházások inkább elmaradtak az idők során. Az önkormányzati finanszírozás másik problémája, hogy legfőbb adóbevételei nem folyamatosan, hanem koncentráltan jelentkeztek, ami likviditási problémákat eredményezett. A forint gyengülése a működésképtelenség szélére sodorta őket. Ezt tetézte, hogy a gazdaság többi szereplőjétől származó adóbevételek ezen inséges időkben csökkentek, ami további nehézséget okozott. Szükségessé vált kezelni a kialakult helyzetet, melyre a 2012-es önkormányzati reform jelentett megoldást. Ennek keretében az egészségügyi és közoktatási feladatok átrendeződték, a település és területfejlesztési hatáskörökkel együtt. Megvalósult a feladat alapú támogatási rendszer, mely figyelembe veszi az önkormányzat bevételtermelő képességét. A hosszú lejáratú hitelek felvétele engedélyhez kötötté vált, valamint az adósságszolgálat mértéke már nem haladhatja meg a bevételek 50%-át. A szabályozás nemcsak egy-egy önkormányzati intézmény eladósodottságát kíséri figyelemmel, hanem a teljes szektorét. Ennek oka, hogy a szektor eladósodottsága közvetlen hatással van a nemzeti stabilitásra (Gregóczki).

A többi szektort is érintő túlzott eladósodottság is mutatja, hogy nagyon nehéz megtalálni azt az optimálisnak mondható pontot, ahol az adósságráta stabilnak, fenntartha-

tónak tekinthető. Hogy hol van ez a pont, azt az adósság fenntarthatósága mutatja meg. Vagyis azt, hogy mekkora az a teher, amit a hitel felvevője még képes elviselni anélkül, hogy csődközeli állapotba kerüljön. Ez az a határvonal, ahol a hitelfelvételt a gazdasági növekedés még ellensúlyozni tudja (Barcza).

(Kiütkeresés) A devizahitezés elterjedésének megakadályozásában a Magyar Nemzeti Bank, a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete, és a Pénzügyminisztérium is hathatós szerepet tudott volna vállalni azzal, hogy a makro- és mikroprudenciális eszköztár adta lehetőségeket egymással szorosan összefonódva, nem pedig azokat kategorikusan szétválasztva alkalmazza. Nem elhanyagolható ugyanis az egyedi mikroprudenciális tényezők hatásainak összeadódása, mely ilyen formában a monetáris politika ellen képes hatni (Bethlendi–Faykiss–Gyura–Szombati). A válság bekövetkezése után egyre sürgetőbb problémává vált az óriásira duzzadt devizahitel-állomány kezelése. A devizahitelek kivezetésére többféle akciótérve is volt a kormánynak. A rögzített árfolyam alkalmazásán keresztül, az igencsak vitatott végtörlesztésen, a Nemzeti Eszközkezelő Társaság létrehozásán, az árverés és kilakoltatás tilalmáig (Novoszáth). A kormányzati devizahitel-konzolidáció szívesen fogadott intézkedés a devizában eladósodott lakosság körében. Viszont fennáll annak veszélye, hogy ez a konszolidáció a társadalom ezen rétegének passzivitását eredményezi a hitelek törlesztési hajlandóságának tükrében (Bodnár–Gordos–Tóka–Vécsei). További változás, hogy az országvédelmi akciótérve keretén belül kiterjesztésre került a pozitív adóslista, a teljes hiteldíj mutató értékének maximalizálása és referenciakamathoz kötése, a tisztességes kamat mértékének meghatározása, valamint a pénzügyi kultúra erősítése. Meg kell teremteni tehát azokat a korlátozó eszközöket, melyek segítségével gátat lehet szabni az elszabaduló, profitvezérelt hitelezésnek. Erre jó lehetőséget kínál a keresleti oldalt szabályozó jövedelemarányos törlesztőrészlet mutató (JTM) és a hitelfedezeti aránymutató (HF) bevezetése (Novoszáth).

A devizahitelek állományának csökkentése pozitív hatással van a háztartásokra, hiszen csökken a létbizonytalanságuk, tervezhetőbbé válnak jövőbeni terveik. A bankok portfóliója ennek következtében várhatóan tisztulni fog. Ugyanakkor a szektor ráfordításai a tisztességtelenül beszedett díjak és kamatok kártalanítása miatt nőhetnek. A nyíló árfolyampozíciók fedezésének költségeivel is számolni kell a szektornak. Esetenként veszélybe kerülhet likviditásuk, tökemegfelelésük romolhat, mely pótlólagos tőke bevonását teszi szükségessé. Ezen intézkedések a felügyelt bankszektort is tisztítják, hiszen azon intézmények, akik csak a profitszerzést tartják szem előtt és nem kívánnak részt venni a társadalmi szerepvállalásban, nem fognak tudni talpon maradni a magyar piacon. Az állam számára a deviza hitelállomány csökkenésének legjelentősebb pozitív hatása a monetáris politika mozgásterének növekedése. Ugyanis a kamatok mértékével hatással lehet a hitelezési limitek kikényszerítésére, és kisebb devizatartalék megléte válik szükségessé. Ezzel egy igen erős érdekérvényesítő képességgel rendelkező szektor kitétsége csökken, ami erősíti a politikai stabilitást (Kolozsi). A Sipos–Fellegi szerzőpáros szerint a válság egyik tanulsága, hogy egy országnak az extrém piaci viszonyokhoz alkalmazkodó képessége nem a GDP függvénye, hanem a társadalom egészének tűrőképességéé (Sipos–Fellegi).

A devizahitelezés versenyjogi aspektusait vizsgálva szó esik az egyoldalú szerződésmódosításokról és a végtörlesztés korlátozásán túlmenően azon hitelezői eljárásokról, melyek a futamidő előtti törlesztés visszaszorítását a megemelt díjtételekkel akarták megghiúsítani. Ezen tevékenység meggátolta az ügyfelek bankok közti mozgását. A piacbefolyásoló magatartás káros hatásainak elkerülésére hivatott a 2009-ben megalkotott magatartási kódexben foglaltak betartatása. Ennek értelmében sokkal szigorúbb szabályok vonatkoz-

nak a hitelintézetekre a kamatemelés tekintetében is. Ugyanis annak mértéke nem lehet indokolatlan a piaci folyamatok tükrében, illetve csak előre meghatározott események bekövetkezése esetén fordulhatnak a kamat- és díjmelés eszközéhez (Tóth).

(Hogyan csinálták a szomszédok?) Számos kelet-közép-európai ország már a devizahitelezés élénkülése előtt beindította a hitelezés ellen ható szabályozói fékeket. Ennek hatására nem tudott olyan méreteket ölteni a devizában való eladósodottság, mint hazánkban. A nagy nyitott devizapozíció zárásának egyik legkívánatosabb módja – egy eurózóna tagnak – az euróövezetbe való csatlakozás. Ennek hatására az euróban denominált hitelek okozta pozíció azonnal bezárul. A tőkekövetelmény szigorítása, a lebegő árfolyamrendszer alkalmazása, az árfolyam esetleges változásait kivédő törlesztési pufferek beépítése a banki hitelbírálati gyakorlatba szintén az állomány túlzott felépülése ellen hatnak. A devizahitelek esetében a nemzeti pénznemben való törlesztéssel szemben egy szigorúbb JTM mutató alkalmazása volt megkívánt, illetve a fedezetek értékét is szigorították (LTV arány) a devizahitelek esetében. Romániában, Szlovákiában és Lengyelországban is – már a túlzott mértékű eladósodás kezdetén – alkalmazták ezen megoldásokat. Ellenben Magyarország ezeket csak a válság után iktatta gyakorlatba. Hazánkban bevezetésre került a deviza megfelelési mutató (DMM) alkalmazása is, mely a devizaeszközök és -források lejáratí eltérését hivatott kiigazítani. A devizaegyensúly vizsgálatára szükség is volt, hiszen a magyarországi bankoknál az ügyfeleknek kijelentett devizahitelek mögül – sok esetben – hiányzott a tényleges devizaforrás a bankok oldaláról. Annak érdekében, hogy nyitott devizapozícióikat mégis a megengedett szint alatt tudják tartani fedezeti célú deviza swap ügyleteket kötöttek (Lentner). A DMM mutató értékének ugyanis 2017. január elsejére el kell érni a 100 százalékos szintet. Ez azt jelenti, hogy a bankok hosszú és rövid távú súlyozott eszközeinek és forrásainak meg kell egyezniük egymással, minimum követelményként (Bethlendi–Fáykiss–Zsigó). Szlovákia a régió azon országai közé tartozik, ahol nem jelent meg korlátlan igény a devizahitelekre. Ebben azonban nem csak az állami szabályozásnak volt meghatározó szerepe, hanem a szlovák nép attitűdjének is, miszerint a szlovák nép alapbeállítottsága az új iránti bizalmatlanság (Nagy L.). Vagyis, van létjogosultsága azon megállapításnak, miszerint az egyes döntések meghozatalánál nem hagyható figyelmen kívül az a társadalmi környezet, melyben azt meghozták.

A tanulmányok részét képezi a Kúria fogyasztói kölcsönszerződések tisztességességére, az árfolyamrés létjogosultságára vonatkozó polgári jogegységi határozatának és az ezekből megszületett elszámoltatási törvénynek a vizsgálata. Megállapításra jutott, hogy lakossági oldalról a pénzügyi kultúra igen alacsony szintje, az előrelátás hiánya és a saját anyagi erő túlbecslése juttatta ebbe az adósság csapdába a szektort. Hitelintézeti oldalról az információs aszimmetria csökkentése iránti vágy, a piacszerzési célok elsődlegessége, kormányzati oldalról pedig az aluszabályozottság, a tenni merés hiánya hatottak negatívan. A devizahitel-szerződések nem minősülnek érvénytelennek, hiszen azok nem lehetetlen szolgáltatásra irányulnak, nem ütköznek jó erkölcsbe. A részbeni érvénytelenségből kifolyólag a szerződés csak abban az esetben dől meg, ha a szerződés érvénytelennek minősített része nélkül a szerződés nem teljesíthető. Beláthatatlan következményekkel járna a fogyasztók és az egész nemzetgazdaság számára, ha a szerződések tömeges érvénytelensége kimondásra kerülne, hiszen ebben az esetben a teljes még fennálló követelés egy összegben esedékessé válna. A szerzők szerint a tisztességes szerződések megalkotása, az abban foglaltak betartása, a kölcsönös felelősségvállalás és a jogszabályi háttér fejlesztése elejét veheti egy hasonló helyzet kialakulásának (Török). Nemcsak a Kúria, de az Európai

Unió Bizottságának devizahitelezéssel kapcsolatos gyakorlatába is betekintést nyerhetünk arra vonatkozóan, hogy a bírósági döntések hogyan képesek kiküszöbölni a fogyasztó és a kölcsön szolgáltatója közti egyenlőtlenségeket. A vizsgált kérdéskör viszonylagosan új keletű, hiszen annak létjogosultságát és fontosságát pont a pénzügyi válság következtében kialakult gazdasági, társadalmi helyzet teremtette meg, illetve hozta felszínre (Nagy Z.). A választóbíróságok létjogosultságát többek között a devizahitelezéssel kapcsolatban megnövekedett peres eljárások indukálták. Ennek keretében a szokásostól eltérő eljárási rend keretében a bírósághoz forduló gyorsabb eljárási utat tesz meg, a jogorvoslat lehetősége nélkül. A jogérvényesítés lehetősége természetesen adott. Ezen eljárások legfőbb célja a tényállás tisztázása, mely érdekében minden érintett terület bevonásra kerül. Történik mindez a legrövidebb idő leforgása alatt. A választóbíróság ma már csak fogyasztói ügynek nem minősülő jogesetekben járhat el (Erdős).

A könyv érdeklődők széles spektrumának nyújt új ismereteket. Nemcsak igen elismert szerzők alkotását tünteti fel, hanem teret enged a feltörekvő nemzedék látásmódjának megismerésére is. A tankönyv felsőoktatási intézmények kiegészítő ismeretanyagaként szolgálhat, mellyel hozzájárul a jövő nemzedék tudásának szélesítéséhez és aktualizálásához a devizahitelezés problémakörével kapcsolatban. A szakavatottaknak igazi élményvariáció, a felolelt széles spektrumból kifolyólag. Nem utolsósorban pedig felkeltheti az érdeklődést a további kutatásokhoz.

HIVATKOZÁSJEGYZÉK

- Schlett András: A devizahitelezés történeti előképe – Magyarország külső eladósodása az 1920-as években. (63–86. oldal)
- Lentner Csaba: A túlhitelezés globalizálódása a világban és Magyarországon (23–62. oldal)
- Erhart Szilárd – Kékesi Zsuzsa – Koroknai Péter – Kóczyán Balázs – Matolcsi György – Pataki Dániel – Sisak Balázs: A devizahitelezés makrogazdasági és gazdaságpolitika válasza. (121–158. oldal)
- Bethlendi András – Faykiss Péter – Gyura Gábor – Szombati Anikó: A Magyar Állam mikroprudenciális és makroprudenciális szabályozásának és ellenőrzésének jellemzői a devizahitelezés tekintetében. (87–120. oldal)
- Barcza György: A devizahitelezés elmélete – Adósságdinamika. (159–174. oldal)
- Szilovics Csaba: A devizahitelezés központi költségvetésre gyakorolt hatásairól. (175–192. oldal)
- Kolozsi Pál Péter: A lakossági devizahitelek magyarországi elterjedésének és kivezetésének vizsgálata intézményi megközelítésben. (193–222. oldal)
- Novoszáth Péter: A lakásépítés finanszírozása és a pénzügyi stabilitás – Vissza a kezdetekhez? (223–274. oldal)
- Gregóczki Etelka: A hitelezés, a devizahitelezés elterjedésének, majd korlátozásának jogi környezete (az önkormányzatoknál). (275–298. oldal)
- Török Gábor: A jog eszközeivel... a „megoldáskeresés” útján. (299–314. oldal)
- Tóth Tihamér: A devizahitelezés versenyjogi aspektusai: az egyoldalú szerződés módosítástól a végtörlesztést korlátozó kartellig. (413–437. oldal)
- Nagy Zoltán: AZ európai unió bíróságának a devizahitelezéssel kapcsolatos ítélezési gyakorlata fogyasztóvédelmi aspektusból. (437–454. oldal)
- Erdős Éva: A választóbírószági kikötés megítélése a devizahitelezési szerződésekben. (455–484. oldal)
- Bethlendi András – Faykiss Péter – Zsigó Márton: A devizahitelezés jogszabályi hátterének nemzetközi összehasonlító elemzése. (485–512. oldal)
- Nagy László: Nemzetközi kitekintés – A devizahitelezés problematikája és kezelése Szlovákiában. (531–552. oldal)
- Bodnár Anna – Gordos Melinda Veronika – Tóka Réka – Vécsei Dávid Bence: Devizahitelek konszolidációja 2010–2014 között – empirikus kutatási módszerekkel. (585–602. oldal)
- Sipos Ágnes – Fellegi Miklós: A válságkezelés egyes európai jogi és gazdasági aspektusai a pénzügyi felügyelet területén (391–412. oldal)

(Prof. dr. Lentner Csaba [alkotó szerkesztő]: A devizahitelezés nagy kézikönyve. Budapest, 2015, Nemzeti Közzolgálati és Tankönyvkiadó, 614 p., ill.)